

A TÖRÖKSZENTMIKLÓSI HELY- ISMERETI-HELYTÖRTÉNETI TANKÖNYVCSALÁD^{1*}

Tisztelt Ünneplő Közönség!

Nagy boldogság számomra, hogy alkotó részese lehettem Törökszentmiklós helytörténeti könyvcsaládjának, melyet ma jelképesen átnyújtunk a város aprajának és nagyjának. Ezt a megtisztelő felkérést azért kaptam, mert megírtam Veszprém helytörténeti könyvét, amelyet 2008 óta sikerrel használnak a város általános iskoláiban, ezt követően pedig megjelent az esztergomi középiskolásoknak írt helytörténeti könyvem. Törökszentmiklós azzal az izgalmas feladattal bízott meg, hogy a középiskolásoknak és az általános iskolák felső tagozatosainak szánt helytörténeti könyvek mellett az alsó tagozatosoknak és óvodásoknak is készüljenek munkafüzetek.

A könyvcsalád lektorai voltak dr. Fülöp Tamás, a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár igazgatója, dr. Horváth László, Jász-Nagykun-Szolnok megye múzeumigazgatója, dr. Trencsényi László, az Eötvös Loránd Tudományegyetem docense.

A lektorokkal kialakult együttműködés során fejezetről fejezetre haladtunk együtt, és nem csak kritikai észrevételeiket tették meg, hanem tanácsokkal, javaslatokkal láttak el, forrásokat ajánlottak, és

képanyaggal segítették a munkát. Az elkészült könyvcsaládot értékelő lektori vélemények méltató szavai kiemelik, hogy a kiadványok széleskörű összefogás eredményeként születtek meg. Ez az impreszumokban szereplő névsorokból is kitűnik.

A középiskolás és felső tagozatos korosztálynak szánt helytörténeti könyvek anyagának összeállításában, megírásában szerzőtársaim Csőke Tibor, Galsi Zoltán és Héja László a település helytörténetének elismert kutatói, akik aktív módon részt vesznek a hagyományok őrzésében, ápolásában.

A kiadványokban a természeti környezet bemutatásához sok segítséget kaptam a Tiszapüspökiben működő Ördögcséker Környezetvédelmi Oktatóközpont vezetőjétől.

A projektirányítók közvetítésével Törökszentmiklós pedagógus társadalma fejezetről fejezetre követhette a könyvek, munkafüzetek születését. Véleményeikkel, javaslataikkal részt vettek az alkotófolyamatban. Az óvodásoknak és alsó tagozatosoknak készült munkafüzetek írásakor az anyaggyűjtésben sok segítséget kaptam a törökszentmiklói pedagógusok mellett a hagyományőrző civil szervezetek és művészeti együttesek vezetőitől.

A négy kiadvány tipográfiai, képi megoldásai utalnak arra, hogy ezek egy könyvcsalád részei.

A középiskolásoknak szóló könyv címe *Törökszentmiklós és térsége a kezdetektől napjainkig*, a felső tagozatos diákoknak szánt könyv pedig *Törökszentmiklós története a kezdetektől napjainkig* címet kapta. Ebből is kitűnik, hogy az idősebb korosztály a városkörnyéki települések történetével is megismerkedhet. Ez azért jó, mert Törökszentmiklós középiskoláiba a környező településekről is járnak diákok.

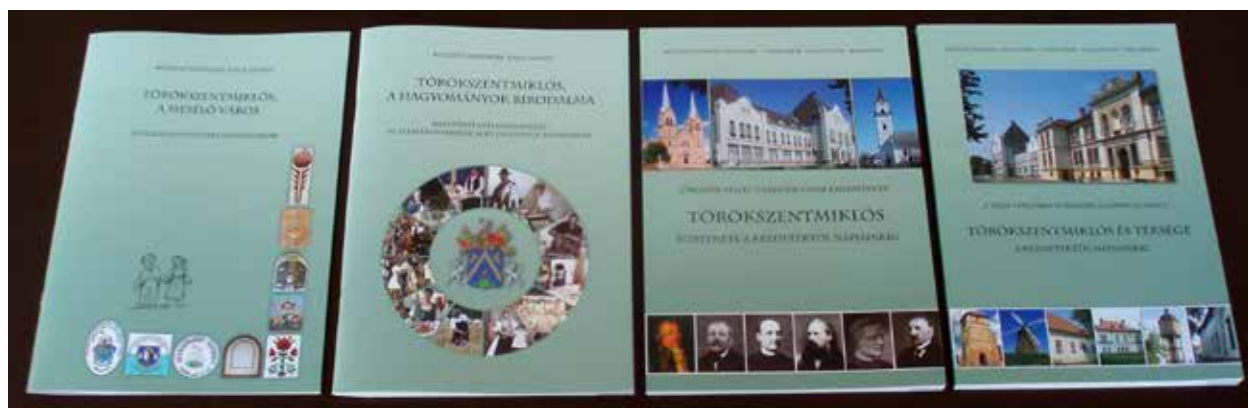
A könyveket lapozgatva szembevetünk a gazdag képanyag, köztük fotók, ábrák, térképek. Ez azért fontos, mert a mai, iskolapadban ülő generációt a „képi világ nemzedékének” tartják.

A könyvek felépítése az egyszerű használhatóságot igyekszik szolgálni, az áttekinthetőséget állandó elemek és ikonok segítik.

Minden fejezetkezdő oldalon szélidiszként képmontázs található, amely utal az adott fejezet tartalmára. A középiskolás könyvben minden fejezet mottóval kezdődik, ami az adott korszakra jellemző idézet.

A különböző fejezeteket más-más színű szélcsík jelzi, melyen megjelennek a különböző ikonok, amelyek fontos helyszínek – múze-

1 * Elhangzott az ünnepélyes könyvbemutatón.

um, könyvtár, templom, emléktábla – felkeresését ajánlják, szómagyarázatra hívják fel a figyelmet. Az állandó elemeket, az irodalomajánlást, a kérdéseket, feladatokat és a kiegészítő olvasmányokat, szemelvényt is jelzik ikonok.

A könyvek szerkezete úgy épül fel, hogy a történelmi folyamatokat végigkísérve, a jelentős helyi eseményeket kiemelve megismerjék a diákok Törökszentmiklós történetét úgy, hogy megértsék az összefüggéseket a köztörténet és a helytörténet között.

Minden fejezet első része röviden, a lényegét kiemelve bemutatja az adott kort. Azt is mondhatjuk, hogy ez a törzsanyag, amelyben az egyes alcímek jelzik, hogy a történelmi események mellett az olvasó megismerheti Törökszentmiklós településtörténetét, közigazgatását, gazdasági és kulturális életét.

A törzsanyagot minden fejezetben az irodalomajánlás, majd kérdések, feladatok követik.

A tudáspróba jellegű kérdések a legfontosabb tényekre irányítják a figyelmet, ezek segítségével a diákok saját tudásukat ellenőrizhetik. A gondolkodtató kérdések, feladatok különböző nézőpontokra hívják fel a figyelmet, vitát indukálnak.

A fejezetek második részében kiegészítő olvasmányok, szemelvények segítik az adott korszak megismerését, megértését. A kiegészítő olvasmányok lehetőséget adnak a differenciálásra. A tanulók érdeklődés, szorgalom szerint válogathatnak a szemelvényekből. Ezekhez is kérdések, feladatok kapcsolódnak.

A könyvek végén időrendi áttekintés, személynévmutató, a középiskolai könyvben helységnévmutató is, majd képek jegyzéke található.

A veszprémi könyv kapcsán fogalmazták meg pedagógusok, hogy ez egy interaktív könyv. Nagyon örültem ennek az észrevételnek, mert valóban annak is szántam. A feladatokban dráma, vizualitás, zene, kézművesség is teret kapott, hogy a problémamegoldó gondolkodást, kreativitást fejlessze.

A cél az volt, hogy a könyvek segédanyagként a helytörténet, a történelem, valamint az irodalom és a művészeti tárgyak tanításában is felhasználhatók legyenek. Legcélszerűbb a könyveket történelem-szakkeretében, fakultációs órákon, illetve témahétben feldolgozni.

Az óvodás és az alsó tagozatos korosztály részére munkafüzetek készültek. *Törökszentmiklós, a mesélő város* címet viseli az óvodásoknak szóló foglalkoztató füzet, amely Törökszentmiklós természeti és épített környezetét tíz séta keretében ismerteti meg a gyerekekkel. A témakörök összeállításánál az volt a fő szempont, hogy az óvodák nevelési programjába illeszthetők legyenek.

A munkafüzetet az óvodások három éven át használhatják. Az ifjabbak számára két éven keresztül elégséges, ha a gazdag képanyagot tanulmányozzák, ezekről beszélgetnek, megerősítve így a sétákon látottakat. A harmadik évben a „nagyok” már megoldhatják a képekhez kapcsolódó feladatokat, amelyek az iskolaérettség mérésére alkalmasak.

A munkafüzet törekszik a sokoldalú, játékos megközelítésre. A feladatok mellett javasolt tevékenységek, pl. kézműves foglalkozások, verstanulás, játékok is szerepelnek minden hónap témafeldolgozásánál. Ezzel az a cél, hogy a munkafüzet egy ötlettár szerepét is betöltse, ezzel is segítve az óvónők munkáját.

Az alsó tagozatos diákoknak szóló, *Törökszentmiklós, a hagyományok birodalma* című munkafüzetrel az volt a cél, hogy a gyerekek kezébe olyan segédanyagot adjunk, amelynek alkalmazásával megismerhetik Törökszentmiklós és környékének néphagyományait.

A munkafüzet bevezető olvasmányainak témái a természeti környezet, majd a város régi épületei, szobrai, dióhéjban bemutatva a település történetét. A témákat gazdag képanyag illusztrálja.

Az olvasmányokhoz szövegértést segítő feladatok kapcsolódnak. Ezt követően a munkafüzet témái a néphagyományok szeptembertől augusztusig. Minden részben állandó „elemek” szerepelnek:

- A hónapra jellemző gazdasági munkák
- Jeles napok
- A hónap mestersége, munkája
- Népművészeti alkotások
- Kézművesség
- A hónap eseménye
- Hagományápolás
- Szólások, közmondások, találós kérdések
- Népi játékok
- Népmesék
- Népdalok

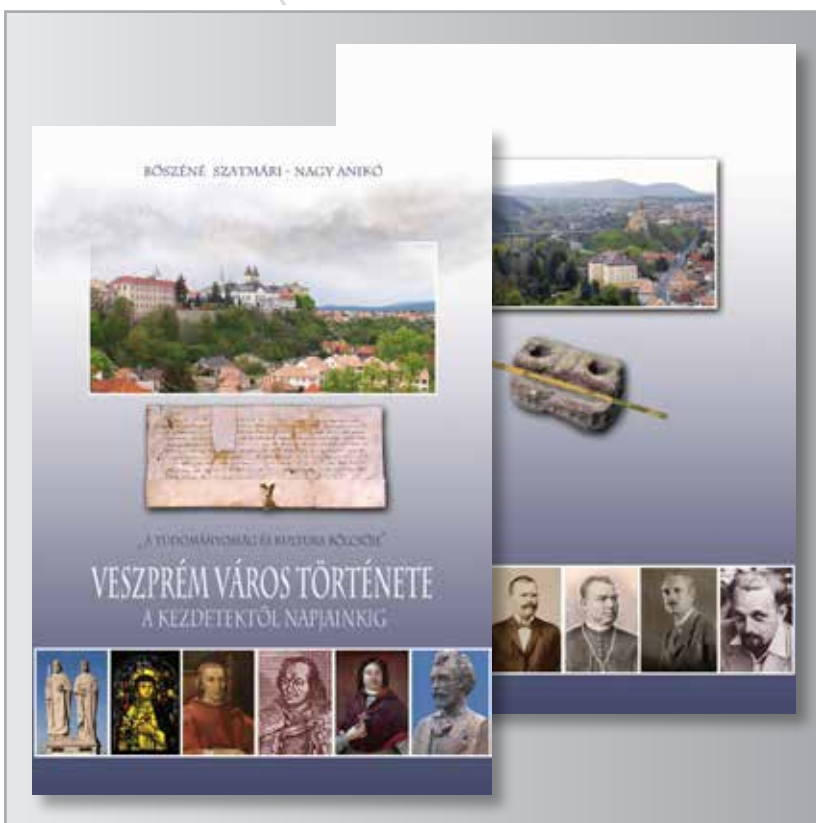
A képek között a régi életképek, a tárgyfotók mellett számos olyan fotó is található, amely a hagyományok mai ápolását mutatja. A feladatok, a javasolt tevékenységformák a cselekvő tanuláshoz adnak ötleteket.

Bízom benne, hogy a könyvcsládot örömmel és szívesen forgatják majd a város óvodásai, iskolásai mellett a pedagógusok, szülők, és minden Törökszentmiklós iránt érdeklődő felnőtt is.

Végül két lektori véleményből idézek:

Dr. Fülöp Tamás szerint „Példaértékű kezdeményezésről beszélhetünk, amely reméljük, mind több megyei és megyén túli település számára jelent majd mintát az elkövetkezőkben.”

Dr. Horváth Lászlót idézve: „A páratlan óvodai és alsó tagozatos munkafüzetek, valamint a felső tagozatos és középiskolás tankönyvek, az ezen kiadványok egymásra épülő anyaga, őszintén hiszem, Magyarországon iskolát fog teremteni. ...Az elkészült köteteket annyira hasznos és jó munkának tartom, hogy, engedjék meg nekem, nem csak gratulálok hozzá, de egyben már most irigykedem is Törökszentmiklóásra.”

BŐSZÉNÉ SZATMÁRI-NAGY ANIKÓ pedagógus és művelődés-szervező. Veszprémi és nemesvámosi általános iskolákban tanított, hagyományörző, helyismereti-helytörténeti szakköröket vezetett. Pedagógiai munkája mellett 1992-ben Nemesvámoson falumúzeumot hozott létre. 1996-ban alapítója volt a veszprémi Alapítványi Általános Iskola és Gyermek Ház intézménynek, amelynek vezetőjeként a városi gyermek és ifjúsági közművelődési tevékenységet irányította. 2002-ben a Veszprém Megyei Waldorf Egyesület elnökeként részt vett a nemesvámosi Fehérlófia Waldorf Iskola alapításában. Háziasszonya a 2000 óta működő veszprémi Buhim-völgyi Szalonnak, és elnöke a Buhim-völgyi Szalon Kulturális Egyesületnek. Szerkesztője a Szalon életét és kulturális rendezvényeit bemutató két albumnak. (A Buhim-völgyi Szalon – 2002-2006, A Buhim-völgyi Szalon – 2006-2011) A törökszentmiklói tankönyvcslád mellett veszprémi és esztergomi helytörténeti tankönyvek írója és szerkesztője. (Bőszéné Szatmári-Nagy Anikó: „A tudományosság és kultúra bölcsője.” Veszprém város története a kezdetektől napjainkig. Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata és a Művészetek Háza, Veszprém, 2008; Bőszéné Szatmári-Nagy Anikó – Gergely Endre – Peragovics Ferenc: „Múltunk határok nélkül”. Esztergom és környéke a kezdetektől az Ister-Granum Eurorégióig. Bőszéné Szatmári-Nagy Anikó, Esztergom, 2011.)